

POKORA (737) *sb f*

Oba o oraz a jasne (w tym w a 3 r. błędne znakowanie).

sg *N* pokora (111). ◇ *G* pokory (182). ◇ *D* pokorze (14). ◇ *A* pokorę (151) [w tym zapis: -e (4), -ą (2)]. ◇ *I* pokorą (169) [w tym zapis: -a (3)]. ◇ *L* pokorze (103). ◇ *V* pokoro (4). ◇ *pl I* pokor(a)mi (1). ◇ *L* pokorách (1). ◇ *V* pokory (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Poczucie własnej niższości, małego znaczenia; uległość, uniżoność, skromność; humilitas Vulg, HistAl, PolAnt, Mącz, Modrz, Calep, Cn; placiditas Mącz, Calep; demissio (animi) Mącz, Cn; mansuetudo, modestia Calep; demissus a. summissus animus, despicientia, summissio Cn (725): BierEz R3v; RejZwierz 30v, 74; BielKron 450v; A starzy zaś mają mieć na każdy czas na powagę/ y na pokorę względ/ która zwłaszcza ma być przet młodzimi zawždy zachowywana. KwiatKsiąż C; Mącz 159c; Który moiey wwierzył zmysloney pokorze/ Temu nie poffolgowáło to me zdrádne morze. Prot A4; A thy coś wygrał w pokorze/ Iżci po łbie kto chce orze/ A iz cie thák wzyficy znáią/ Więćci też ná gębie gráią. RejZwierz 231v; Zu fulle fallen. V nog vpás [!]. Dác się w pokorę. Venire supplicem. Calag 590a; Calep 303b.*

*pokora czyja [w tym: G pron (2), pron poss (2)] (4): y przinioflem głowę fwoye pod nogy yego. Gdzie ye^{go} Cz.m. wlrzawfchi pokorę moyę gniew swoy Ceffarfky mnye odpvfcił a mnie ksobye laskawye przyacz raczil LibLeg 10/62, 10/65; BibRadz *2v; Krol Ládziłlaw bacząc ich [mieszczan krakowskich] pokorę zápłakał/ winę wzythkę im odpuścił BielKron 301.*

pokora czyja [= jaka] (3): BielKom F5v; Nie wynidziefz tu łotrowfką pokorą/ Bo cię tu iednak tępą fzabłą wzbiorą. KlonFlis G4v. Cf Wyrażenie.

W przeciwstawieniu: »pycha i hardość ... pokora« (1): Gdzież tu zoftanie pychá y hárdność owych wyfokich pánów y ftanów/ ktorzy nigdy tákiey pokory nie czynią/ á fobie ią zá zelżywość máią? SkarKaz 515b.

Zwrot: »pokorę uczynić« [szyk zmienny] (2): RejPos 248v; Ná wywołáne/ iefli chcą pokorę vczynić [qui velint supplices esse]/ vftáwiay wedle wyftępku winę pieniężna [!]/ á potym w łáfkę przyimuy. ModrzBaz 126v.

Wyrażenie: »wilcza [= obłudna] pokora« (1): Vklónić fie y pozdrowi/ Wilczą pokorą włowi/ Cząpkę tylko z głowy wzniefie/ A ferce będzie gdzyeś w lefie BielKom G3.

Szereg: »kajanie i pokora« (1): Synowie ftali płącząc y klękáiąc przed Senatem. Senat bacząc ich młode látá á záłoblive káiąnie y pokorę/ wypufzczáli ie pirwfzy raz s tey winy. BielKron 105.

Wyrażenie przyimkowe: »z pokorą« (2): BielKron 195v; Wiele ich do niego [starosty] przychodzi z pokorą [veniunt ad eum supplices]/ przeprałzáiąc go w tem/ w czym mu nigdy nieprzewinili ModrzBaz 32.

a. *Jako jedna z cnót chrześcijańskich (701) : o nowá ij nieflychaná pokoro/ Kryftus fyn boży [...] wftál od wieczierzé/ [...] przed fwymi flugami fwé kolana fklania OpecŻyw 91v, 2v [2 r.], 8, 36, 36v, 45 (10); PatKaz II 41v, 47v; hugo mouy o pokorze on yeftł vyátfły w nyebye który tu yeftł namnyeyfchy na fzwyeczye PatKaz III 148, 108v [2 r.], 139v [3 r.], 144, 153; WróbŻolt oo2v; RejPs 205v; RejKup r8, dd5, dd7; KromRozm II e2v; BielKom F4, F5v, F6; LubPs F2 marg; KrowObr 5v żp,*

6 [2 r.], 27 żp, 42v; *RejWiz* 188v *marg*, Ddv; A iáko pyffnemu pokorá iest brzytkość ták y bogátemn [!] vbogi iesth przekłétwo. *Leop Eccli* 13/24, *Ps* 130 *arg*, *Matth* 18 *arg*, 1.*Petr* 5/5; *BibRadz* *4, *Luc* 14 *arg*, 18 *arg*; *OrzRozm* T4; *HistRzym* 40v; A ták málo nie ná wżythkich mieyfách wżędy vniżáiąc fthan fwoy krolewki/ pokorá fzedł ná Páná fwoiego. *RejPos* 13v, 14, 64v, 201v *marg*; *KuczbKat* 35 [2 r.]; *RejZwierc* 154v; *RejPosWstaw* [21²] [2 r.]; *BiałKaz* 13v; *BudNT* Kk3; *KarnNap* Dv; *SkarJedn* 194, D5v; RZadka rzecz [...] pokorá w młodym/ y gdy fię náyduie/ podziwienia godná iest *SkarŻyw* 136, 14, 22, 27, 32 [2 r.], 118 *marg* (26); Ze oni [*papieże*]/ áni mogá być/ áni máią być ni odkogo fądzeni. Co chociażby też Grzegorz/ bez mnichowfkiey zmyśloney pokory/ fłużąc drugim/ y ná rozfádek fię infzych dáiąc fzczerze czynił *CzechEp* 334, 333, 335; *NiemObr* 61; *ReszPrz* 41; *ArtKanc* B2v; Władiflaw Herman Brat iego rodzoni bel Oycu pokora podobni *PaprUp* B2; Ták Oyce dobry/ wzrok/ wftydem znifzony/ Pokory nápełnione Serce/ ácz z káżdey ftrony Obłokiem obtoczone/ Nikczemnych myśli: do ciebie podawam *GrabowSet* Nv, G4v, R2, V3v; *LatHar* 67, 248, 353, 422, 487, 619, Aaa4v; Iż Piotr przyzwolił y vftąpił brátu mniefzemu: áby ták był pierwfzym w pokorze/ iáko był pierwfzym w wrzędzie Apoftolfkim. *WujNT* 655, *przedm* 36, *Matth* 23 *arg*, s. 232, 288, 361 (12); *WysKaz* 41; *SiebRozmyśl* F3, [M]v [2 r.]; *SkarKaz* 457b, 514b [2 r.], 515a [4 r.], b *marg*, 580b [2 r.]; *SkarKazSej* 661b; *SzarzRyt* A2 [2 r.].

pokora ku komu, ku czemu (8): Pokora ku fwoijm. *ForCnR kt*; A tu obáčź/ cny czytelniku/ zkd fię tá pokorá ku Pánu náfzemu zbáwicielowi [...] poczęłá *SkarJedn* 195; *SkarŻyw* 357; *SkarKaz*)(3v; *SkarKazSej* 680a *marg*, b [2 r.]. *Cf* »pokora chrześcijańska«.

pokora przeciwko komu, przeciw czemu (2): pokoram [*lege*: pokorą]/ y miłofierdzim przeciwko vbogim/ tákże y fklonnościam/ przeciwko káfzdemu. Byłá nápełnioná [*trzecia żona króla*]. *BiałKaz* Kv; Pokorá wielká przeciw nieżyczliwości. *SkarŻyw* 226 *marg*.

pokora w czym (2): iáka byłá ich [*Trzech Króli*] ćierpliwość/ praca/ y męftwo w fzukaniu: iáka rádość w nálezeniu: iáka pokorá w poklonie *SkarŻyw* 26, 484 *marg*.

pokora czyja [*w tym*: *pron poss* (68), *G sb i pron* (67), *ai poss* (6)] (146): *BierRaj* 23; A zradowál fie duch mój w bodze zbawicielu moijm. Iże wezrzál na pokorę fluzebniczki fwoié *OpecŻyw* 11; o ferce kamienné/ ktore fie niemoże wdzierzetz od vmyflu złégo/ widzätz takowá pokorę krola anielfkiego. *OpecŻyw* 91v, 2v, 14, 22, 23, 37v (21); *ForCnR* E; *PatKaz II* 36v; *PatKaz III* 135, 139v, 148v; *WróbŻółt* 118/50, 153; *RejPs* 163v, 186v; *SeklKat* X3; Potym moczą pana fwego Nie fwą/ lecz ymieniem iego. Znaiąc pokore grzeznego Iłci go od pana fwego. *RejKup* k7, o2, Ddv; Bog fie pozał twey tákiey młodości/ Gdy nie małż żadney okazáłości/ S twą pokorą rychło ták zbábieiefz/ Na oftátek wżyciek zniczemnieiefz. *BielKom* F5, F5v; Pokorá wielka człowieká wierne⁸⁰ záwždy mu ná dobre wychodzi. *LubPs* I3 *marg*, F2, G, H2, bb6v, dd5 [2 r.]; ábowiem kiedyby Papież pokory Apoftolfkiej náfládowál/ tedyby tego Tytułu álbo przezwfká Panu Kryfthułowi nie wydzieral *KrowObr* 13v, 2, 2v, 3v żp, 7v, 26v (13); *Leop Iudith* 6/15; *BibRadz* *3; *RejAp* 82, 192; Iż iefli fie nie sfthániecie w myflach á w pokorach fwoich iáko máłe dzyatki/ nigdy nie możecie oględác kroleftwá moiego niebiefkiego. *RejPos* 328v, 1, 3, 3v, 14, 16 (24); *WujJud* 234; *KamNap* Dv; *SkarJedn* 138, 192; O Wielka pokoro dobrych y świętych dułż. *SkarŻyw* 227 *marg*, 112 *marg*, 118, 125, 165 *marg*, 202 (16); *ArtKanc* A4, E7v, L2; *ActReg* 100; Czekálem ciebie Pánie/ byś pokorę moię Wybáwił z

nawálności *GrabowSet* F3v, B2, B4, T2; *LatHar* 26, 228, 268, 485, 488; *WujNT przedm* 5, s. 129 [2 r.], 412 *marg*, 655, *Col* 2/18, s. 699; *WysKaz* 41; *SiebRozmysl* C4, F4, G, G3v [2 r.]; *SkarKaz* 83b, 84a, 85b, 514b; Miałeś ty śprawniejszego/ Nád mię tobie ługę łwego. Ktoregoś był dotknąć raczył Aleś go zaś nie przebaczył. Vżrzawszy pokorę iego/ Nábawięś go zaś wżego. *CzahTr* H3v; *SkarKazSej* 480a *marg*, 680b [2 r.]. *Cf w pokorze czyjej*.

pokora czyja [= jaka] (4): *KrowObr* 6; Ná koniec y wkłafztorze żadnego vrzędu y zwierzchności nigdy niemiał: ále zawżdy w wielkim poślufzeństwie stárłszych łwoich/ pokory Chryłtułowej używał. *SkarŻyw* 202, 92, 463.

W połączeniach szeregowych (92): *OpecŻyw* 37, 56, 138v, 178v; Threczye profzylam pokory czyerpłyuołzczy, łalkauołzczy czyłtołzczy y ynłzych włzytkych cznot yz bych łyą yemu była ymy łpodobala *PatKaz III* 152v, 153; *RejKup* q6v; *KrowObr* 23v, 240, 240v; Gdyż on [Bóg] s łercá práwego chce być chwalon wżędy. Nie w pyeniądzych/ nie w perlach/ áni w żadnym złocie/ Iedno w wierney łtałości/ w pokorze á w cnocie. *RejWiz* 60; *Leop 1.Petr* 5 *arg*; *BielKron* 134; *Mącz* 208c, 302b; Czym innym niż miłością Dworna páni zalećić łie może/ iáko obyczáimi dobrimi/ ludzkołczią/ łkromnołczią/ pokorą/ włtydem *GórnDworz Cc*; *RejPos* A4, 3, 26, 58, 64v (15); *BiałKat* 386; *WujJud* 133; *RejPosRozpr* c3; *CzechRozm* 235, 240v, 241v [2 r.]; A nawięćzey łię boi [szatan]/ modlitwy/ czúcia/ połtow/ łichołci/ vbołtwá dobrowolnego/ wiárowaniá proźney chwały/ pokory/ gniewu hánowániá/ miłosierdzia. *SkarŻyw* 57, 28, 57, 92, 183 [2 r.], 184 (12); *CzechEp* 316, 385; *ReszList* 153, 187; *GrabowSet* P; Schodzi mi ná pokorze/ łchodzi ná łichołci/ łchodzi ná łcierpliwołci/ vprzeymym naboźeńłtwie/ wzgárdzie mizernego łwiátá tego/ y gorącey twoiey miłosci. *LatHar* 233, 26, 132, 225, 233, 476, 488; *WujNT* 64, 76, *Philipp* 2 *arg*, *Col* 3/12, s. 784, Aaaaaa2; *SiebRozmysl* F2v, [M]v; *SkarKaz* 82a, b, 83a, 242a, 246a, 581b, 638a; Skromnołć/ hoynołć/ vkłádnółć/ wlpániálołć/ pokorá/ Powážnołć/ cnoty róźne/ nie czyniły łporá W tym cnym duchu *SzarzRyt* D. *Cf Wyrażenia przyimkowe*.

W przeciwstawieniach: »pokora ... pycha (22), hardołć (3), (proźna) chwała (2), gniew (2), chłuba, filozofija, nádętołć, okrucieńłtwo, podniesienie, sromota, upor, wywyszenie« (33): Przetolł prołła yego poślufzeńłtwo nyechay wimowy nyepoślufłnołć moya yego pokora picha moya [lege: pychę moję] yego cyrpływołć gnyew moy yego włcyagływołć łbitek moy *BierRaj* 23; *OpecŻyw* 14; *RejKup* g7, q6v; *HistAl* Gv; Powiedz mi? Dla ktorey przytzyney łobie/ to przezwiłko nowe/ PAPA/ wymyłlił? ielłi dla pychy/ tzyli dla pokory? *KrowObr* 7v, 26v [2 r.], Ss; Kryłthus zaleca pokorę gániac pychę y chłubę. *BibRadz Matth* 18 *arg*; *RejPos* 26; Pátrzay miáłto pokory ktorąchmy powinni wedle Krzełcijániłtwá łwego/ iáka pychá iáka nádętołć/ iáka łromotá wzrołłá miedzy námi *RejZwierc* 190v, B3v, 122; á iułz dáłey Pánom łię Chrzełściániłłkim y ich łwiętyem włzom nieprzykrzy. Mam to zá pewne/ iłz łię im więcey pokorą/ á niželi podniesienim łpodobalłz. *SkarJedn* 185, 185, 192; Do ktorego wyrozumienia przykłádem tego łwiętego więcey potrzebá łkruchy/ niłzli łwięckiey mądrołci: [...] więcey pokory/ niłzli *Philosophiey*: więcey zá grzechy záłosci/ niłzli w rozumie bieglóci. *SkarŻyw* 47, 136, 483; *ReszPrz* 65; *KochPieł* 13v; *ArtKanc* B3v; Gdyż włzelka zwierzchnołć ielł od niego: ále pychy y okrucieńłtwá przełoźonym zákázuie/ á pokorę im wielce zaleca. *WujNT* 85. *Cf Wyrażenia przyimkowe*.

W porównaniu (1): ábowiem pokorá á fcińnienie vmyflu náífego ieft iákoby płafr ná ránę ziątrzoną wyftępkow náífich á málc ná wlfytki blizny náífie. *RejPs* 187v.

W charakterystycznych połączeniach: mieć w sobie pokorę, (p)okazować (ukazać) (4), wzgardzać, zachować; (na)uczyć (nauczać) (się) (nauka) pokory (25); ubłagać pokorą; dziwna pokora, faryzejska, głęboka (7), mnichowska (2), nędzna (2), niesłuchana, niewymowna, niewysłowiona (2), niezmysłona, pomierna (2), prawdziwa, szczyra, wdzięczna, wielka (więtsza) (42), zmysłona (3), znamienita, zwierzchnia, żebracza.

Przysłowie: Pokorá czyni mądrego. *SkarKazSej* 661b marg.

Zwroty: »chodźć w pokorze« (1): A vftřáľywfzy lie tych ftráchow ktore fą zgotowáne y obiecáne niewiernikom iego/ áby w boiáźni á w pokorze fwoiey chodzili vftřáwicznie przed fwięty mąyeftatem iego. *RejAp* 192.

»pokorę działać, wyrządzać« (1:1): widzřt Iezus Iudáfıa tym więcęy zatwardzialęgo/ ktore⁸⁰ anij iego pokora ktorą działál przed nim/ gdy mu nogi vmywál ani nakármieniję ciała iego náfwiętffęgo niemogło zmiękczyt/ [...] *OpecŻyw* 93v; *SkarŻyw* 546.

»pokorą się poniżać« (1): á pokorą niezmysloną káždemu fię poniżál [fřw. *Niceta*]/ y napodleyfzemu poftulzeńftwo y poddáność vkáźuiąc. *SkarŻyw* 298.

Wyrażenia: »pokora chrześcijańska« [w tym: ku komu (1)] [szyk 3:2] (5): *SkarJedn* 192; nie wierz temu/ áby fię tym nabożeńftwem ftárowiecznym/ ktore ieft znákciem Chrześcijánfkiey pokory/ [...] czći P. Bogu vwłaczáło. *LatHar* 329; *SkarKaz* 580b; Pokorá ku Pánu Bogu Krześcijánfka. *CzahTr* G3v. Cf »z chrześcijańską pokorą«.

»cnota pokory« (1): O Boże/ [...] ráczże nam dáć cnotę pokory prawdziwey/ ábyfmy nigdy gornością náľz o gniew ćiebie nie przypráwili *LatHar* 619.

»pokora niska (naniższa); niskość pokory« [szyk 4:1] (3;2): A częgom ná on czás przez záflepienie pychi nie widziál/ teraz przez niskoć pokory [per humilitatis acumen] widzę y znam. *HistAl* Gv, Gv; *SkarŻyw* 354; *GrabowSet* T2; ábych ćię pod ořobą chlebá vczcił/ y iáko obecnęgo tu w tey táiemnicy Páná mego naniżľz pokorą duľz y ćiałem przywitał *SkarKaz* 160a.

»przezmierna pokora« (1): Y gdzie ieft ona przeľmierná pokora fy na bożęgo/ gdzie iego dobrowolné vboľstwo *OpecŻyw* 84.

»skruszona pokora« (1): POdnieřmy teras wľzyfcy myfli náľze wzgorę/ á máiac w fercách náľzych fkruľzoną pokorę/ żalość wielką máiac s tego/ iż dobrotliwe⁸⁰/ ták częřto obrazámy/ onęgo gniewamy. *MycPrz* I [A3]v.

»pokora święta« [szyk 10:7] (17): *OpecŻyw* 91, 95, 135; *PatKaz* III 148; O fwiętha pokoro á ferce ćiche á vniżone/ komu ie Pan z ľáľki fwey dáć raczy *RejPos* 271v, 199, 271v marg; *BiałKat* 386; Z iáką ochotą/ z iáką rádością/ mamy wľzyfki fkutki pokory fwiętey/ y miłowác/ y przyymowác/ y żywotem náľzym wyráźać? *KuczbKat* 35; *WujJud* 105; *ReszList* 152; *LatHar* 607 [2 r.]; A miánowicie mowiac o cnotách Chrześcijánfkich/ wiemy że Pokora ř. ieft Fundámentem wľzyftekich innych cnot *WysKaz* 41; *GrabowSet* Q2v; *SiebRozmyśl* G3v. Cf »w fwiętej pokorze«

Szeregi: »bojaźń i (a) pokora« [szyk 2:1] (3): *RejAp* 192; *WujJud* 105; Inna rzecz ieft dobrym vczynkom dufać: ták iákoby iuż pewnie wiedział/ że P. Bogu przyjemne łą: y wŷzytko vńanie ſwoie bez pokory y boiaźni w nichby położył. *SkarKaz* 350b. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»pokora, (i, a) cichość« [szyk 11:7] (18): A ty miły panie/ [...] raczy datz mnie grzéłńemu/ ijżebych we wŷłech łprawách moiych/ pokorę ij cichoŷtz zachował *OpecŻyw* 72v; *RejPos* 228v, 314, 318; *SkarŻyw* 230; *Calep* 637a, 668b, 810b; *SkarKaz* 638a marg. Cf Wyrażenia przyimkowe. [Ponadto w połączeniach szeregowych 20 r.]

»pokora, (i, a) ci(e)rpliwość« [szyk 13:6] (19): *OpecŻyw* 2, 130v, 133, 144; iż my poŷluffeńŷtwo przełożonym náłfym chowamy/ w odżyenyu y w inych łprawách pokory y ćirpliwoŷci náłładuyemy *KromRozm I D4v*; *HistRzym* 125; *SkarŻyw* 354, 392, 483, 574; Skąd znáczna ieft ćierpliwoŷć [*Doroty Kadłubskiej*] y pokorá wielka/ Poŷługi dla Oyczyzny/ y včźiwoŷć wŷzelka. *WisznTr* 2; *ArtKanc* C16; Gdy žal z oká łżę toczy/ Day pokorę/ day y ćierpliwoŷć w męce. *GrabowSet* H2v; *SiebRozmyśl* C. Cf Wyrażenia przyimkowe. [Ponadto w połączeniach szeregowych 16 r.]

»cnota, (i) pokora; z cnotą pokora« [szyk 5:1] (5;1): Miáfto Buty wezm s cnotą pokorę *BielKom* F4v; AGiropilus s cnoty y s pokory łlynie/ Orzechowŷkiego ŷlawá teź táká nie minie. *PapPan* Bb2; *SkarŻyw* 225 marg, 291; *WujNT przedm* 5; *CzahTr* D. [Ponadto w połączeniach szeregowych 12 r.]

»pokora i mierność« (1): tám mądroŷć łtolice ſwoie ofadza/ iákó mowi ŷ. Iákub/ gdzie táká pokorá y miernoŷć przemiełzkiwa. *SkarKazSej* 661b. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»pokora, (i) miłość« [szyk 6:1] (7): *OpecŻyw* 91v; Był młodzienciec dobrze w Greckim y Egipŷkim piŷmie včzony: pokorą ferdeczną/ y miłoŷcią gorącą ku Bogu zięty. *SkarŻyw* 50, 193, 235; *LatHar* 676; *WujNT* 361; *SkarKaz* 350a. [Ponadto w połączeniach szeregowych 16 r.]

»modlitwa i (a) pokora« [szyk 3:1] (4): ku ktoremu [*Bogu*] W. K. M. náłładuiąc modlitwy á pokory Krolá Mánáłfe/ vŷtáwicźnie przez wŷzytki dni ſwoie vpadáiąc ná koláná w łercu ſwoim Krolewŷkim proŷbę gorącą czynić rácz *BibRadz* *3; *SkarŻyw* 347; *ArtKanc* M15; *SkarKazSej* 658b. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

»nabożeńŷtwo, (i) pokora« = *humilitas et religio Vulg* [szyk 4:3] (7): *PatKaz III* 122v; Oczy żółtawe, zmyłoną pokorę y obłudne nabożeńŷtwo vkazuią *GlabGad* N7; Pobudzała mie teź ktemu iey miłóci [...] bogoboynoŷć niewymowna ktora z nabożeńŷtwa wielkiego á nieŷlychanego/ y teź z pokory znamienitey pochodziła *WróbŻółtGlab* A2v; *SkarŻyw* 357; *WujNT Col* 2/18, s. 699. Cf »z nabożeńŷtwem i pokorą«. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

»niewinnoŷć i (a) pokora« (2): *RejPos* 58; mój namilŷzy Pánie Iezu Kryłte/ przez tę twoię niewinnoŷć wielką y pokorę/ vczynze mię teź czyłtá á niewinną/ kiedy przed łrogi twóy łąd łtáne *SiebRozmyśl* C2.

»pokora i pokuta« [szyk 2:2] (4): iż tego w Piŷmie nie baczyćie/ że przez dobre včzynki łudziom wŷpráwiedliwionym Pan Bog grzechy odpufzcza. A to rozmáicie: Przez pokorę y pokutę *WujJud* 234; *SkarŻyw* A4v, 32, 165. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»pokora i (a) poŷłuffeńŷtwo« [szyk 6:5] (11): Iezu ienżes prawdziwey pokory y poŷluffeńŷtwa nam przykłád dał. *TarDuch* Bv; *SkarJedn* 147, 257; *SkarŻyw* 113, 192 [2 r.], 507, 528 marg, 596 marg;

SiebRozmyśl C4; Kátholicka wiára bárzo pilnie pokory i pośluzenítwá ku ftárfzym náuczca *SkarKazSej* 686b. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 18 r.*]

»pokora a (i) prostota (a. prostosc)« (3): izeby ty obaczywłly pokorę a proftotę náflę [...] wyzwolic nas będziefz raczył od włłech fzkodliwych przigod náflých *RejPs* 192. Cf »w pokorze a prostosci«.

»pokora i (a) skromność; skromnie z pokorą« [szyk 3:3] (5;1): *RejPos* 289; Piękny tho przyłmák we wsi y v dworá/ Kędy przy cnocie fskromność á pokorá. *RejZwierc* 215v; *SkarKaz* 580b. Cf »z pokorą i skromnością«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 12 r.*]

»pokora i (a, albo) skrucha (a. umysł skruszony); pokora z skruchą« [szyk 2:2] (2;2): [*spowiednik*] może mu onego karania albo pokuti vpułcic/ albo odpułcic y vkroczić/ iako mu był náfnaczył/ dla iego pokory albo fkruchy *SeklKat* X3; *KrowObr* 170; *BielKron* 425. Cf »w pokorze z skruchą«. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»pokora i świętobliwość« (1): y poładził cię ná ftolicy błogofławienítwá/ którės łobie záfluzylá dla wielkiéy pokory y świętobliwości. *SiebRozmyśl* L4v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»pokora i ubóstwo; ubóstwo z pokorą« (3;1): *OpecŻyw* [27], 51; W zakonie [...] fundiác fię ná pokorze y vboftwie/ [...] poftępowál z cnoty w cnotę. *SkarŻyw* 371, 291. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.*]

»pokora i uczciwość (a. uczliwość); uczciwość z pokorą« (3;1): *LatHar* [+10]; przeciw flugom Bożym iáka pokorá y vcźciwość iego byłá *WysKaz* 41. Cf »z pokorą i uczciwością«. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»pokora, (i) ukłádność« (2): *SkarŻyw* 385; Iáko wielka nádętość/ iáko wielkie zápamięthánie pokory y vkládnosci/ y iáko wielka butliwość krnábrności/ żeby kto ták łobie tułzył/ iż to vcźynić może/ czego y Apoftołom Pan czynić nie dopułzczál *CzechEp* 42. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»pokora, (i, a) uniżenie (a. unížanie się, a. poniżenie (się), a. unížona myśl, a. poniżenie wolej)« [szyk 13:3] (16): Panie Boże niebá y źemie obácź hárdosc ich/ a wzgládni na poniżenie á pokorę náflę [*respice ad nostram humilitatem*] *Leop Iudith* 6/15; *RejPos* 4v, 271v; *CzechRozm* 211v; *SkarŻyw* 136, 252; od czego ich Pan Chriřtus odwodził/ á tákíey dumy zákázowál/ ku pokorze/ y vniżeniu ich nápominiác *NiemObr* 31; *ReszList* 152; *Calep* 491b; *WujNT Mar* 10 arg. Cf *Wyrażenia przyimkowe*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»uznanie a pokorą« (2): głowá/ náflá á pan náłz przez vznánie á pokorę náflę/ która iest głowá włlytkich cnot ma być znáidowaná *RejPs* 186v, 149v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»wiara a (i) pokora; pokora z wiarą« [szyk 9:1] (7;3): Ach nieftotyłz ná on czás kiedychmy fzáleli/ Iżechmy tey pokory z wiarą nie vmieli. *RejWiz* 165v, 165v marg, Ddv; *RejPos* 16, 256v, 272, 273 [3 r.]; *SkarŻyw* 596. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 17 r.*]

»wstyđ, (i, a) pokora« [szyk 2:1] (3): Ktemu theż thego chcę/ áby káždy poftępek iey/ był s pokorą/ á ze włtydem złączony/ bo the dwie cnocie/ białągłowę zbytnie zdobią. *GórnDworz* X3v; *SkarŻyw* 581; Zátym Páni niefkápa Páná gościá chwali/ Od włtydu od pokory: y ták mężem fžali. *KlonWor* 59. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*]

Wyrażenia przyimkowe: »z pokory« = z powodu swej pokory, będąc pokornym (27): dla tego widział Ioseff takowy maiełtát tey panny/ s pokory chciał ją opuściz/ czyniątz fie niedóftoyny^m iey towarziltwa. *OpecŻyw* 13v; Iakoby rzekł, mogłemci ia żydy karac a bakac z wielkiej krzywdy, alem niechciał z wielkiej pokory. *WróbŻołt* Nv; *KromRozm III* N6v; *WujJud* 48, 55; *SkarJedn* 118, 193; Tego dnia ktorego Papieftwo zdał/ po Mfzey fwey/ chromego iednym pożegnáním/ ktory chodźic niemogł/ zlezył: ná pófromocenie tych/ ktorzy mowia/ iż nie zpokory/ ále zniczemności fwey Papieftwo opuścił. *SkarŻyw* 473, 471 marg, 482, 543 [2 r.], 593, 601; Acz my przecię zawnie/ z pokory y z prawdy/ mamy fię mieć zá niegodne flugi. *WujNT* 267, 440; *SkarKaz* 351a, Oooo2c.

~ W przeciwstawieniach: »z pokory ... z pychy (4), z uporu« (5): Iełli to s pokory/ tzyli s pychy ten Symmachus Papieź vltáwił? *KrowObr* 29, 12, 13v, 32; Wfzákże kto fię nie z vporu/ ále z pokory pyta/ [...] ten niech flucha ánielífkiej odpowiedzi: iż fię to dzieie fpráwá Duchá S. *WujNT* 330.

W charakterystycznych połączeniach: (u)czynić z pokory (5), pytać, opuścić, wyrządzać; z wielkiej pokory (2).

Szeregi: »z pokory i cichości« (1): ále raczey vcźciwie á powolnie ku wfzelákie^{mv} przełożenítwu obyczáie Pan Bog dáćci [narodzie ruski] ráczył: nie trudnoć fię w tym będzie przełomić/ ábyś fię z pokory y cichości Chryftufowej/ do zbáwiennego rządu przywrocił. *SkarJedn* 374.

»z pokory i cierpliwości« (1): á tyś ná wfzyftko milczał/ vlt fwoich nie otwieráiąc/ á toś wfzytko czynił z wielkiej pokory y cierpliwości dla nas. *SiebRozmyśl C*.

»z pokory i (z) ponizenia {a. unizenia}« (2): Niezayźrzyć on tey pocźciwości Swiętym fwoim/ ktorą y nalifzłzemu Chrześciáninowi z pokory y z vniżenia Chrześciánfkiego wyrządząmy *WujJud* 58; *SkarŻyw* 582. ~

»z pokorą« = (cum) humilitate *Vulg, JanPrzyw; demisse, molliter Mącz* (105): *OpecŻyw* 31, 114; *PatKaz III* 151v; ona [niewiasta] z pokorą vpadłzy [quae supplex ad terram procidens] przed nim łáski proflá. *MiechGlab* 55; *KromRozm III* L3; *LubPs* O; *KrowObr* 129; *RejWiz* 52; O człowiecze/ oznámiłem ia tho tobie co ielth dobrego/ [...] iżbyś z pokorą chodził [humiliare se ambulando] przed Bogiem twoim. *BibRadz Mich* 6/8; *RejPos* [73], 100, 264v, 274v; *RejZwierc* 129; Bo my nie vfáiąc godności przodkow y krolow náłzych z pokorą wzywamy ciebie Páná Bogá náłzego [nos fundimus misericordiam nostram, ante faciem tuam Domine, Deus noster]. *BudBib Bar* 2/17; *CzechRozm* 171v; *ModrzBaz* 143v; *SkarJedn* 330; íam [Bolesław] znim ízedł piefzo/ alz ná mieyfce: gdzie Cefarz z pokorą krzyżem leżąc przed grobem/ nabożeńftwo fwoie y fluby odpráwował. *SkarŻyw* 357, 226, 473, 502, 510; *NiemObr* 21 [2 r.], 41; *ReszPrz* 75; *ReszHoz* 125; *ReszList* 144; *LatHar* 154, 289, [539]; *WujNT* 520, *Cor* 2 arg, *Gal* 6 arg, s. 817; *SiebRozmyśl F3v*; Przezeń [Zygmunta Augusta] Inflantfki Miłtrz ízumny íkrocony, Z pokorą ízukał łáski, y obrony *KlonKr* F2v; Wfzákóž gdziebych w czym/ zwláłczá według zdánia ítárlfzych fwych pochybił/ przyznam rad z pokorą niedóftátek fwoy. *PowodPr* 82; *SkarKaz* 122a; Otoż ia obie ręce dawam pánu [tj. mężowi] mému/ Dawam: niechże mię karze/ wfzák to wolno iemu. Ia chcę cierpliwie ítrzymáć/ chceli niech zábiie/ Ia náłtáwię z pokorą niewolniczey íziie. *GosłCast* 20; *KlonFlis* G4; Przyimie wfzytko zá dobre co przyniešie rola: Mowi z pokorą: Niech fię dzieie Boża wola. *KlonWor* 77.

~ *W połączeniach szeregowych* (7): Proffę was ya wyęzyeń w Pánye/ ábyfćye przyfitynye chodźili [w] wezwányu/ ktorymełfće wezwani ze wfityką pokorą y wkładnołfćyą/ z ćirpliwołfćyą *KromRozm I B4v; CzechRozm 187v; Chodźili po Rzymie procełfye/ [...] z wielką pokorą y fkromnołfćyą/ wććiwołfćyą/ po kilku łet ná raz Pána Bogá chwałęc ReszList 158; GrabowSet O3; LatHar 208; WujNT 30, Eph 4/2.*

W charakterystycznych połączeniach: chwalić z pokorą, czynić (3), krzyżem leżeć, mówić, nastawić szyje, nawiedzać, płakać, podda(wa)ć się (2), powiedzieć (2), przystąpić, przyść, przyznać, słuchać, stać, strzymać, trwać, uciec się, unizony, upaść, używać (3), wspomagać, wzywać, żyć; z głęboką pokorą, niewysłowioną, wielką (22), wszelką (2).

*Zwroty: »z pokorą ci(e)rpieć (a. ucierpieć)« [szyk zmienny] (9): PatKaz III 154; a wżak ze wolę ia to przeładowanie odnich łpokorą cierpieć niłli bych miał prawdy łowa bożego zamilczęć *SeklKat Z3; KromRozm I O2v; DiarDop 104; Męcz 393b; PaprPan Gg4v; Gedültig tragen. Nieść s pokorą. et Cierpieć. Sustinere. Pati. Calę 218a; SiebRozmyśl E3; KlonWor 76.**

»z pokorą dziękować« (1): Z wielką pokorą dziękuie [!] Pánu zá dobrodźieyfćwá/ y zá zwyćiełfćwá ktore otrzymał za pomocą iego. *BibRadz Ps 144 arg.*

»z pokorą prosić (a. próby czynić)« [szyk zmienny] (7): *SeklKat T3; WujJud 145v; SkarŻyw 412; NiemObr 61; Pan obiaćal dac kazdemu wżitko podług miłli/ to oco go kto przifitoime [!] á łpokora prołi *PaprUp D2; GrabowSet F4; ná pilné próby ich/ które do nas z pokorą czynili [humilitate oblatas JanPrzy 8]/ [...] niżey nápiłáné Práwá [...] ná wieczné czáły trwáć pozwalamy. SarnStat 886.**

»z pokorą przyjąć (a. przyjmować), przyjmowany« [szyk zmienny] (12:2): *PatKaz I 8v; Abych przyłięgał łpokorą przyać pokvtę łwięty *SeklWyzn a4v; My to wszytko od WKM Pana swego jako przystoi wiernym poddanym a cnotliwym Polakom przyjmując z poddaną pokorą przysłifćmy potym tu przed Majestat WKM Diar 87; Molliter ferre, S pokorą przyimowáć. Męcz 229d; SkarJedn 270, 296; SkarŻyw 166, 203; GrabowSet O3; LatHar 208; WujNT 34 marg, 518, Bbbbbbb4; CzahTr F3v.**

»służyć z pokorą« = *servire cum humilitate Vulg* [szyk zmienny] (3): ieden dobry człowiek [...] prowadzał [pielgrzymów] do iákiegoś domu/ gdzie łtoł z wielkim dołtátkiem nágotowány był/ y táme im wiele perfon teź z zákrytymi twarzámı łłuzyli/ z wielką pokorą. *ReszHoz 127; ReszList 168; WujNT Act 20/19.*

»z pokorą się unizyć, unizony« (1:1): *RejPos 244v; y z taką łię pokorą wniżyli [Trzej Królowie]/ iáka łtworzeniu przeciw łtworzyćielowi łwemu przyłtoyną ięłt. SkarŻyw 28.*

»z pokorą (z)nosić (a. nieść)« [szyk zmienny] (6): *SeklKat Q2v; Calę 218a; GórńTroas 25; Acźby tak nie zle/ gdyby kto podołáł/ Znośić z pokorą/ gdyś w wćilk powołáł *GrabowSet F4v; SiebRozmyśl [A2]v, I3v.**

*Wyrażenia: »z chrześcijańską pokorą« (1): Lecź gdybyś z Chrześcijańńką pokorą/ trochę w łię weyźrzał/ [...] inakźzymbyś łię teraz náłazł *LatHar 250.**

»z pokorą modlitwę czyniący« (1): O Boże/ [...] ráćz weyźrzeć miłóściwie/ ná próby łudu twego/ do ćiebie z pokorą modlitwę czyniącego *LatHar 181.*

Szeregi: »cicho, z pokorą« (1): A od Oycá/ ięśłize dzieći krzywdę máia/ Niech to ćicho z pokorą Bogu poruczáia. ZawJeft 22.

»z pokorą i cierpliwością« (2): á tyś łtánął niewinny báránku Pánie Iezu Kryfće/ przed złośliwym łędziém z wielką pokorą y cierpliwością/ znołząc ná łobie oné wšytkié zelżywości *SiebRozmysł* C2, D2. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»z nabożeństwem i pokorą« (1): byliby ná dobrej zbáwienney drodze/ á tego co Duch S. [...] połtánowił/ gánićby nie śmieli/ ále ráczey znabożeńftmem [!]/ y pokorą w duchu pokoiu y iedności przyimowali *SkarJedn* 296. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»z pokorą i płaczem (a. ze łzami)« [szyk 2:1] (3): *SkarŻyw* 51, 393; Wy wiecie [...] / iákom z wámi był przez wšytek czás: łłuząc Pánu z wšzeláką pokorą/ y ze łzami [*serviens Domino cum omni humilitate et lacrimis*] *WujNT Act* 20/19.

»z pobożnością i (z) pokorą« (2): A ielli Pleban iefzcze k temu obyczáy/ ktorým ten Zakon był dan z Piłmá S pokaże/ tedy łatwie rozumieć będą Chrześciánie/ z iáką pobożnością y z iáką pokorą ten Zakon od Bogá przyięty chowác máyá. *KuczbKat* 265, 359.

»z skromnością (a. skromnie), (a, i) (z) pokorą« [szyk 2:1] (3): A nye podoba łye co komu w kołcyele/ cyerp z pokorą y łkromnołcyá/ nye łádząc łye włfetcznye ná łwoy rozum. *KromRozm I* O2v; Demisse aliquid exponere, S wielką skromnością á pokorą rzecz łwá łpráwowác. *Mącz* 226a, 393b. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»z pokorą i uczciwością (a. uczliwością) [= *szacunkiem*]« (2): Iezus miłóciwy z wielką pokorą ij wczliwością/ matuchnie ij Iozefowi na ijch pytanié odpowiedzál *OpecŻyw* 39; *WujNT* 412. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»z pokorą i uniżeniem« (1): W czorá [!] kilká łet Perufkich łłáchćicow w łákkách iednákich wšyłcy *proceffionaliter* z wielką pokorą y vniżeniem przyłzłó. *ReszList* 175. ~

»w pokorze« (47): Aby łye przełóżeńftwá nyedomagáli: A ná kogoby ye bog przełóżył/ áby ye w pokorze/ nye ku łwemu włáfnemu tylko/ ále ku onych/ ktorým przełózon yełt/ dobremu/ łpráwował *KromRozm III* M7; *RejZwierc* [193]v; *SkarŻyw* 201, 325; *ReszPrz* 26, 93; Iż łie BOG słtał Człowiekiem prze łudzkie zbáwienie/ Ná Swiećie z łudźmi będąc tu w pokorze miełzkał *ArtKanc* A4, B12, B12v; Zywić me vbołtwo/ mnie w pokorze chćiałó Lecz mu/ w twey niełáłce/ możności nie słtałó *GrabowSet* R3, H3; *LatHar* 453; *SkarKaz* 84b; Zá tym trąmby y z bęmbny wéłpołek łprzęgáyćie/ A ná łwe byłtre konie w pokorze włiadayćie. *CzahTr* F4.

~ w pokorze czyjej [zawsze: *sw(oj)ej*] (3): gdyż tám nie pátrzą Grámmátiki áni Diálektiki/ iedno łercá wiernego á vniżonego w pokorze łwoiey przed łwiętyym Máiełtatem Páná tego. *RejPos* 289, 273; *BudNT Iac* 1/10.

W połączeniach szeregowych (6): *RejPos* 57, 185; Bo ći wšyłcy y inni/ [...] we łto y niemal dwiesćie łat w iedności z Kołćiołem Łácińłkim zyli/ *Zwierchność* Papiefką nád łobą ználi/ w pokorze y ćichości łercá/ y w poddánftwie Vrzędniká kołćielnego nawjłzłe⁸⁰ Pánu Bogu łię podobáli. *SkarJedn* 352; Pipinowi bratu/ páńłtwo zdał/ y łam do Káłłynu do zákonu S. Benedykta połzedł. y tám w wielkiey żywotá łwiątobliwości y pokorze/ y wpołłuzenftwie łtárlżego/ Krolełtwo łobie niebiełkie/ tym łwieckim wżgárdziwłzy/ wyłługowál. *SkarŻyw* 519, 124, 542.

W przeciwstawieniach: »z próżnej chwały (a. przez próżną chwałę) (2), w pysze, w wywyszeniu ... w pokorze« (4): Bo nie w pyłze/ á nie ná łupiełtwo owiećzłkam łwoim Pan ie thu przekłádác raczy/

ále w pokorze á w íspráwiedliwósci/ áby krolowáli nád tym ítádem Páńfkim *RejPos* 315; Lecz íę niech chwali brát pokorny/ w wywyfzeniu swoiem. Zás bogáty w pokorze íwey [*in humilitate sua*]: gdyż íáko kwíát trawy minie. *BudNT Iac* 1/10; *WujNT Philipp* 2/3; Nie czyńcie nic z vporu y íwarow áni z próžney chwały/ ále w pokorze/ íeden drugiego miey zá wíetfżego y lepřzego *SkarKaz* 83b.

W charakterystycznych połączeniach: w pokorze czynić, przyść, trwać, uniżony, używać, żyć; w uprzejmej pokorze, wielkiej (5).

*Zwroty: »w pokorze cierpieć« (1): A gdzieby nie tylko Ewánieliey nieprzyimowano ále íę íeřcže ná przepowiedáče íey tárgano/ [...] tám teř nie kázał íę mřcić/ ále w pokorze cíerpieć. *CzechEp* 337.*

*»dziękować w pokorze« (1): Dziękuię [*lege: dziękuję*] panie wpokorze *RejKup* f6v.*

*»w pokorze modlić się (a. ofiarować modlitwy)« (3): A tu íie teř tego vczyć mamy nędznicy/ ábychmy w cíchořci á w pokorze ofiárowáli modlitwy swoie *RejAp* 72, Ff3; *ArtKanc* M13v.*

*»w pokorze prosić« (1): Aby káždy bez wřzego wátpienia/ oczekawał poćiefzenia/ gdy íwe oczy k Niebu wznóři/ w pokorze, w cíchořci proři. *ArtKanc* I18.*

*»służyć w pokorze« [*szyk zmienny*] (3): Potym zbudował íey kłářtor/ á tám íá vczynił kfięniá/ która w wielkiej pokorze á trzeřwóřci ípánnámi przykłád im dáiąc pánu Bogu służyła *HistRzym* [39]; *KochPs* 95; *SkarŻyw* 224.*

*Wyrażenie: »w świętej pokorze« (1): Przemień íę [*duszo*] w íkáłę/ y opokę twárdá/ W świętey pokorze/ bądź pokuřom hárdá. *GrabowSet* Q2v.*

*Szeregi: »w pokorze, (a) (w) cíchořci« [*szyk 6:2*] (8): Gdyř ták nędzna duřlá moyá prágnye záwřdy tego/ Abych w vprzeymey pokorze á w wyerney cíchořci/ Pilnye záwřdy náíłádował twych íspráwyedliwóřci *LubPs* aa5v, dd2; *RejAp* 72, Ff3; *SkarJedn* 228; *ArtKanc* D8, I18, M13v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]*

*»w pokorze, (a) w círpliwořci« [*szyk 1:1*] (2): Rozwielcz panie lata/ w círpliwořci a w pokorze náíffe⁸⁰ żywota. *OpecŻyw* 90v; *ArtKanc* F10v.*

*»w pokorze i (a) w prořtořci« (2): Wiárá nie ma być zmyřłom áni rozumowi poddána: ále oná ma rořkázowác/ á my íey być pořłufzni w pokorze á w prořtořci. *WujNT* 525, 161 *marg*.*

*»w pokorze z skruchá« (1): Gdyř w pokorze z íkruchá/ ma w tobie [*dusza ma*] vfánie *GrabowSet* P2v.*

*»w pokorze i (a) uniřeniu (a. w poniřeniu)« (3): Przeřto ktorzy w tákowey pokorze y vniřeniu Pána Kryřtuřowym chodzą/ íá íludzy y przyiáćiele íego. *KrowObr* 6; *RejPos* 275; *SkarŻyw* 384. ~*

*Personifikacje [w tym jako osoba dramatu w BielKom (8)] (15): íjdzie z íey miłořciá/ pokora/ vbořtwo/ a íromieřliwořtz/ ktoré íá panié wielmi náćželné/ ale nie naty^m íwiece/ bo dworu anielfkięgo íj krola niebieskięgo. *OpecŻyw* 10v; (*did*) Pokorá íobie mówi. (–) *BielKom* F7, *nib* 8, D4v *did*, F5 *did*, F5v *did*, F6 *did* [2 r.], F6v *did*; *RejZwierc* 231v [3 r.]; Míła pokorá íedźie á pokóy piáítuie/ Woźnicá boiáźń woři ze wřzech ítrón pilnuie *KochMRot* C2, C2; *GrabowSet* X2v.*

*Iron. [czyja: G sb (9), ai poss (4), pron poss (1)] (14): A batzyłř íuř íáko íie zgadza pokorá Papieřá Rzymřkiego/ s pokorá Pána Kryřtuřá Syná [Boře]go *KrowObr* 7v; Otořz íuř mař pokoreř/ żywoty/ y ípráwy tych tho wíkáryiow y Opok wářłych rzeřzonych. *KrowObr* 40, 2, 6, 25v, 37, 40 (11); Ale*

ofobliwie świadczy o Papieŝkiej pokorze/ oná żálofna Hiftorya czwartego Henryká Cefárzá/ ktore⁸⁰ Papieŝ Grzegorz 7. wyzuł z Cefárftwá/ y wygnánego przeŝládowná. *NiemObr* 167, 168.

W charakterystycznym połączeniu: pokora papieŝa (rzymskiego) (papieŝka) (12).

Wyrażenie: »wilcza pokora« (1): Tedy mi temu dziwno/ iż w rzeczy ták iálfney/ zálecając tę wilczą pokorę Papieŝką chce X.K. ludzi bácznych omamić *CzechEp* 333.

W przen (20) : O gdy duŝa náboŝná/ zakufi wonnoŝci ŝwiętego vboŝtwa/ ŝwięte czyŝtoŝci ij pokory/ ij ijnŝlych tznót ŝmacžnoŝci/ a kochá ŝie w nich/ azáli nie ŝtokrotny owotz z laŝki milégo Iezuŝa *Opecŝyw* 56; Vbyor cnothy/ pokorá. *RejWiz 6 marg [idem] Dd3v; RejPos* 87; Ták chćiał Pan Bog mieć/ [...] áby rŝád koŝciołá iego/ poŝluŝeńŝtwem á pokorá kwitnáł *SkarJedn* 147; Wielka ćierpliwoŝć twoiá/ y koroná chwálebny Pietrze á zwierćiadło pokory od dáwnych wiekow nieŝlycháney. *Skarŝyw* 473; ktore [ubóŝtwo] dobrym ŝercem bywa ŝtroŝem pokory *Skarŝyw* 497; ŝklepy cnot y ŝkárbnic duchownych rozprzeŝetrzeniał/ y wnie drogiego złotá/ pokory y wielkiey doŝkonáłoŝci/ názbierał *Skarŝyw* 543, 192 [2 r.], 354; Kto tedy wedle Boga głoŝ wypuŝcza/ owcá ieŝt pokory y wyznánia: kto záŝ práwie w brew prawđzie ŝkáráđzie bluŝnierŝtwámi przećiw Bogu wyie: wilkiem ieŝt. *CzechEp* 37; Iŝ k tobie krzyczy/ ma pokorá niŝka. *GrabowSet* T2; Tą pokorá Chryŝtuŝowá źiárno to polewáiąc/ roŝćmy iáko mowi Apoŝtoł/ w rozumie duchownym y poznániu Boga náŝzego *SkarKaz* 84a; Poŝtawmy w nim [koŝciole ŝerdecznym, tj. w ŝercu] ołtarz pokory *SkarKaz* 457a, 83b [2 r.], 84b, 85b; *CzahTr* B2.

Przen: metonimicznie: Ktoŝ pokorny [czyja] (1) : O wierny ŝynie boŝy/ ku czemu twa pokora tak niŝko z ŝtápila *Opecŝyw* 134.

b. O zwierzęciu (1) :

Wyrażenie przyimkowe: »z pokorą« (1): GOłábkowi z gniazdeczka/ gdy dzyatki potyora/ Pátrz z iáká nieboŝatko/ vżywa pokorá. Siedząc ŝobye s fámiczka/ żálobliwie wyie/ A zbyeráiąc po zdzyebłku/ gniazdko z nowu kryie. *RejZwierz* 126v.

2. Akt publicznego wyrażenia skruchy (12) : Homagium, pokora, oldovanye *BartBydġ* 70, 102.

a. Wyrażenie poddańŝtwa, przysięga wiernoŝci, hołd lenny (9) : A powiadam teŝ wam przyaczielowy ŝwe^{mv} o Kroliv Ferdinandzie yz on prziffilal do nas kyelka ras poŝlal ŝwich ŝpokoramy zadayacz nas yzebichmi wieczey ŝnym walky niemiely. *LibLeg* 10/148; Cefarz czyńiąc pokorę padł przed drzwiami/ á Papieŝ po nim deptał ŝpiewáiąc z duchownymi: *Super Aspidem et Basiliscum ambulabis etc.* Po tey pokorze ieŝt rozgrzeŝzon *BielKron* 181v.

Zwroty: »podać ŝię [komu] w pokorę« (1): A tak potym Gázeńczycy podáli ŝię mu w pokorę [rogaverunt qui de Gaza]/ ktorým on dał rękę ŝwą práwá/ á wźiáwłzy od nich w zakłáđzie ŝyny Kłiáŝęce/ [...] przeŝedł ŝam onę krainę *BibRadz 1.Mach* 11/62.

»pokorę (u)czynić, udziałáć« [szyk zmienny] (4:2): Tych czáŝlow woyewoda walasky vmarł ktori przed tim bil Stephan a thak prziffchedl do nas y do naschego ŝczeslywego a wielkiego panowania y pokorę przednamy panem ŝwim vdziałal pyotr woyewoda *LibLeg* 10/65, 10/65v; Potym Agrypá poŝtał do Zydow s ŝtárlych poŝty/ áby [...] przećiw Ceŝtyowi wyŝli proŝząc łáŝki/ pokorę y nágrodenie vczyñili. *BielKron* 146v, 181v, 324 [2 r.]; [*HistOtton* 76v].

b. praw. Publiczne upokorzenie ŝię winowájcy z proŝbą o przebaczenie (1) :

Zwrot: »pokorę uczynić« (1): ..pro capite.. omagium alias pokorą vczynycz.. ZapMaz IV 1-2/134v; [[Jan Opyda] także pana Krobickiego sołtysa swego w domu jego wójta i z gromadą w kościele kamienieckim ma im pokorę uczynić KsięgiSądŁąck 1578 nr 255].

Synonimy: 1. cichość, cierpliwość, poniżoność, skromność, uniżenie; 2. hołd.

Cf POKORNOŚĆ

JDok